

УДК 339.5

АНАЛІЗ ТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ІНДІЄЮ

Суніл Шарма,
аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом

Стаття присвячена проблемі розвитку торговельно-економічних відносин між Індією та Україною. У ній розглядається поточний стан торгівлі між Україною та Індією.

The article describes problem related to development of economic and trade relations between India and Ukraine. The article analyzes the current status of trade and economic ties between India and Ukraine.

ПРОБЛЕМА

Україна та Індія почали торгувати після того, як Україна здобула незалежність 24 серпня 1991 року. Починаючи з наступного 1992 року обидві країни експортують та імпортують товари і послуги, проте розмір та обсяги торгівлі залишаються досить низькими, особливо з боку Індії.

У запропонованій статті розглядається поточний стан торгівлі між Україною та Індією. Автор вважає, що обсяг торгівлі між цими країнами не зростає очікуваними темпами, особливо експорт з Індії до України; пасивний торговельний баланс Індії з Україною можна зменшити, а відтак можна експортувати до України більше товарів і послуг.

ОГЛЯД ІНДІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Індійсько-українські торговельні зв'язки та економічне співробітництво розвивались на основі довготривалих дружніх стосунків між двома країнами. Індія однією з перших держав світу визнала суверенну Україну. Це відбулося у грудні 1991 року, й уже три тижні потому, 17 січня 1992 року, між країнами було встановлено дипломатичні відносини. У березні 1992 року було підписано Угоду про дружбу і співробітництво між Україною та Індією, яка дала значний поштовх розвитку індійсько-українських торговельних зв'язків.

Перший генеральний консул посольства України в Індії Георгій Іванович Ходоровський одним із пер-

ших дав оцінку стану індійсько-української двосторонньої торгівлі в 1996 році: "Обсяги й структура двостороннього експорту- імпорту не відповідали ані потребам, ані можливостям наших держав" (Із: Україна — Індія: від серця до серця, Київ, 2006).

Цей коментар українського дипломата свідчить про те, що дві країни почали торгувати, але стан цієї торгівлі міг бути набагато кращим. Схожу думку про індійсько-українську торгівлю висловив Повноважений посол посольства України в Індії Олег Семенець. Виступаючи перед учасниками Спільної індійсько-української ділової ради, 21 січня 2002 року, він сказав: "Нове покоління наших громадян розвиває зв'язки між Україною та Індією в нових історичних умовах. Наші країни не мають чого ділити, зате мають багато чим поділитися на користь обох націй. Україна та Індія отримують як політичні, так і економічні вигоди, якщо будуть розвивати взаємну торгівлю, зміцнювати економічне, нау-

кове, технологічне, військове і технічне, культурне співробітництво, якщо привнесуть прагматичності до своїх відносин, а також зближаться в кожній сфері людського життя."

Під час візиту до Індії в жовтні 2003 року Президент України Леонід Кучма підсумував стан двосторонньої торгівлі у своєму виступі: "Існує величезний потенціал для розвитку торговельного й економічного співробітництва між Україною та Індією. Ринок України відкритий для індійських товарів."

Ця цитата ще раз підтверджує думку автора про те, що індійсько-українські торговельні зв'язки не є оптимальними та існують широкі можливості, особливо для Індії, збільшити свій експорт до України.

З наведених вище думок можна зробити висновок про те, що двостороння торгівля між двома країнами не розвинулась так, як це очікувалось, і як вона мала би розвинути. Таку думку висловлює також професор Ракеш Джоші, викладач менеджменту Індійського інституту зарубіжної торгівлі. У своєму дослідженні, опублікованому в індійському журналі "Vaaniya" (Vaaniya, березень 2005 року, Делі, Індія), він аналізує закономірності та перспективи торгівлі Індії в Центральній і Східній Європі; зокрема, висловлює думку про те, що індійські експортери могли б активніше вивчати можливості проникнення на ринок України.

ПОТОЧНЕ ТОРГОВЕЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ІНДІЄЮ

Україна має економіку, яка зростає і поширюється, і таким чином, стає впливовою у світі. За період січень-листопад 2007 року зафіксовано такі вагомні показники ВВП як 630.0 мільярда гривень, що на 6.5% більше, ніж за попередній період того ж року.

Економіка України посідає друге місце серед країн колишнього Радянського Союзу після Російської Федерації (табл 4).

Торгівля товарами між Україною та Індією значно зросла за останні роки, і ми сподіваємося, що

Таблиця 1. Експорт України до Індії (2002—2006 рр.)

Період	Торговий потік	Постачальник	Партнер	Код	Вартість торгівлі
2002	Експорт	Україна	Індія	Всього	\$157,846,064
2003	Експорт	Україна	Індія	Всього	\$202,789,420
2004	Експорт	Україна	Індія	Всього	\$423,657,020
2005	Експорт	Україна	Індія	Всього	\$736,868,755
2006	Експорт	Україна	Індія	Всього	\$850,105,465

Із: UN Com trade Database.

Таблиця 2. Експорт Індії до України (2002—2006 рр.)

Період	Торговий потік	Постачальник	Партнер	Код	Вартість торгівлі
2002	Експорт	Індія	Україна	Всього	\$93,249,760
2003	Експорт	Індія	Україна	Всього	\$108,904,495
2004	Експорт	Індія	Україна	Всього	\$200,338,836
2005	Експорт	Індія	Україна	Всього	\$259,179,608
2006	Експорт	Індія	Україна	Всього	\$289,117,667

Із: UN Com trade Database.

вона буде процвітати у найближчому майбутньому. Цьому сприятимуть теплі стосунки між двома демократичними країнами, а також значні розміри та швидкий ріст економіки в обох країнах.

Наведена вище таблиця показує стійкий щорічний приріст до обсягу експорту (в доларах США) з України до Індії. У 2002 році його сума становила 157,846,064 доларів США, а до 2006 року зросла більш, ніж у п'ять з половиною разів і досягла 850, 105,465 доларів США. У 2007 році очікується таке ж динамічне зростання, при цьому сума експорту буде більшою від 1000,000,000 доларів США. Таким чином, експорт України до Індії динамічно зростає, що не можна сказати про експорт Індії до України, як ми це бачимо з наведеної нижче таблиці.

Як бачимо, експорт Індії в 2002 році становив 93,249,760 доларів США, в наступних роках він зростає повільно, і до 2006 року сума збільшилась більш ніж у три рази і становила 289,117,667 доларів США.

Порівнюючи дві таблиці, ми чітко бачимо, що експорт України до Індії з 2002 року до 2006 року зріс у п'ять з половиною разів, тоді як експорт Індії до України за той самий період зріс тільки трошки більше ніж у три рази, тобто не зростав бажаними темпами. У 2006 році, таким чином, Україна мала активний торговельний баланс 500, 000,000 доларів США. Індія, яка має пасивний торговельний баланс, на нашу думку, мусить прагнути принаймні зменшити його.

Розглянемо таблицю, яка описує експорт Індії до України в цифрах:

З наведеної вище таблиці можна зробити чіткі висновки щодо потоку експорту Індії до України.

Якщо взяти 2002—2003 рік як базовий, можна побачити, експорт Індії у перерахунку на долари США становив тільки 93.70 мільйонів.

У 2003—2004 роках весь експорт Індії зріс майже на 18% у порівнянні з попереднім роком, але частка експорту до України становила тільки 0.17 відсотка від усього експорту Індії. Це мізерна частка, адже тільки

0.17 із 100 відсотків!

2004—2005 роки були роками стрімкого зростання експорту Індії — 88.39 відсотків збільшення у порівнянні з попереднім роком, майже вдвічі, і за рахунок цього експорт Індії до України склав 0.25 відсотка від світового експорту Індії.

У 2005—2006 роках темпи зростання експорту утримувались. Як бачимо з таблиці 2, весь експорт Індії зріс у перерахунку на долари США від 207.73 мільйонів до 258.19 мільйонів, але частка експорту Індії до України у порівнянні з ним залишилась на рівні 0.25 відсотка, що ми мали у попередньому році.

Зрештою, в 2007 році відсоткова частка експорту Індії до України не залишилась навіть 0.25, а зменшилась до 0.23, що свідчить про скорочення темпів росту.

Таким чином, хоча весь експорт Індії у перерахунку на долари США зростає і в 2007 році досяг майже 300 мільйонів доларів США, відсоткова частка експорту Індії до України залишалась незначною. Так, у 2005 і 2006 роках вона становила 0.25 відсотка, що можна розглядати як свідчення стабілізації експорту, проте в наступному 2007 році з'явилась тривожна тенденція до зменшення, коли відсоткова частка експорту Індії до України становила тільки 0.23. На нашу думку, наведені вище цифри свідчать про можливість збільшення експорту Індії до України.

Оскільки експорт України до Індії постійно зростає як відносно до долара США, так і у відсотках, Індія має пасивний торговельний баланс із Україною.

Таблиця 3. Департамент торгівлі Банк даних з експорту та імпорту відносно країни

Дата: 25/02/2008

Цифри: мільйони доларів США

Країна: Україна

S.No.	Рік	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007
1.	EXPORT	93.70	110.27	207.73	258.19	289.64
2.	% Ріст		17.68	88.39	24.29	12.18
3.	Експорт Індії: всього	52,719.43	63,842.97	83,535.94	103,090.54	126,361.46
4.	% Ріст		21.10	30.85	23.41	22.57
5.	% Частка	0.18	0.17	0.25	0.25	0.23
6.	IMPORT	194.96	235.15	538.67	792.39	998.61
7.	% Ріст		20.62	129.07	47.10	26.03
8.	Експорт Індії: всього	61,412.13	78,149.61	111,517.44	149,165.73	185,749.30
9.	% Ріст		27.25	42.70	33.76	24.53
10.	% Частка	0.32	0.30	0.48	0.53	0.54
11.	Торгівля: всього	288.65	345.42	746.40	1,050.58	1,288.25
12.	% Ріст		19.66	116.09	40.75	22.62
13.	Експорт Індії: всього	114,131.56	141,992.58	195,053.38	252,256.27	312,110.76
14.	% Ріст		24.41	37.37	29.33	23.73
15.	% Частка	0.25	0.24	0.38	0.42	0.41
16.	Торговий баланс					
17.	Торговий баланс Індії	-8,692.70	-14,306.65	-27,981.49	-46,075.19	-59,387.85

Із: <http://www.dgciskol.nic.in/>

ВИСНОВКИ

1. Детальний аналіз основного експорту Індії до України показує, що фармацевтичні продукти становлять приблизно 35—40% від усієї вартості торгівлі Індії в доларах (див. табл. 5).

Можна виділити такі категорії товарів як вироби із пластику, засоби пересування, ядерні реактори та різноманітні харчові продукти, які Індія експортує до України у значній кількості.

Таким чином, однією із серйозних причин недостатнього зростання експорту Індії до України може бути обмеження цього експорту 7—8 категоріями товарів.

2. Спостерігається зростання експорту Індії до України у грошовому вираженні, тобто обсяги експорту постійно збільшуються, але його відсоткова частка відносно всього експорту Індії до країн світу залишається дуже малою, тільки 0.25%.

3. Частка експорту Індії до України відносно всього експорту Індії

Таблиця 4. ВВП країн СНД у 2006 році

Місце	Економіка	(мільйонів доларів США)
1	Росія	986,940
2	Україна	106,111
3	Казахстан	77,237
4	Білорусь	36,945
5	Азербайджан	20,122
6	Узбекистан	17,178
7	Туркменістан	10,496
8	Грузія	7,550
9	Вірменія	6,406
10	Молдова	3,266 (без даних для Придністров'я)
11	Таджикистан	2,811
12	Киргизстан	2,695

до країн світу не збільшується. Так, дані із різних джерел свідчать про те, що два роки (2005 і 2006 рр.) вона була стабільною і становила 0.25 відсотка. У 2007 році навіть ця цифра зменшилась до 0,23 відсотка, що свідчить про зменшення обсягів експорту Індії до України.

4. Для Індії, економіка якої стабільно зростає на 7—8 % щорічно, Україна є привабливим ринком у центрі Європи, із населенням 47 мільйонів чоловік. Тому індійські торговці, виробники і бізнесмени мають докласти усіх зусиль для того, щоб розширити присутність Індії на ринку України.

3 метою збільшення розміру і обсягу двосторонньої торгівлі та експорту Індії до України зокрема можна запропонувати такі заходи:

1. Неурядова організація Спільна індійсько-українська ділова рада існує із 2000-го року, але їй не вдалося серйозно вплинути на торговельні відносини двох країн. Ми сподіваємося, що в майбутньому спільна рада вживатиме відповідних заходів для розвитку двосторонньої торгівлі.

2. Аналіз міжнародного HS (Harmonised System) збірника категорій товарів (HS — це узгоджена система класифікації товарів, яка запропонована Організацією Об'єднаних Націй і використовується в усьому світі для опису міжнародної торгівлі), зокрема тих категорій, які стосуються експорту Індії до України, показує, що індійські фірми та виробники працюють лише з 80 категоріями із 99 можливих. Більше того, Індія активно експортує тільки 7—8 категорій товарів. Отже, для збільшення розмірів та об'єму торгівлі

Індія мусить збільшити кількість категорій товарів свого експорту до України. Вже зараз індійські експортери можуть розглянути можливості експортування коштовного каміння і прикрас, бавовняних тканин і виробів із них, виробів ручної роботи, транспортного обладнання, електронних товарів і горіхів кеш'ю.

3. Тільки в одній категорії товарів експорт Індії сильно сконцентрований, а саме: до 35% від усього експорту припадає на фармацевтичний сектор. З одного боку, це є свідченням сильної позиції Індії в цій категорії, а з іншого боку, вказує на обмеження індійського експорту до України. Тому з метою збільшення експорту індійські компанії мають розглядати інші сектори української економіки, до яких їхні виробники можуть експортувати свої товари.

4. З метою пропагування двосторонньої торгівлі, керівники економічних і торгових міністерств та відомств обох країн мають організувати спільні круглі столи для об-

говорення нагальних питань. Такі зустрічі, а також регулярні поїздки торгових представників для встановлення нових зв'язків, сприятимуть збільшенню розміру та об'єму торгівлі між Індією та Україною.

5. Індія відома в усьому світі як країна, яка надає найбільше офшорних послуг, таких як створення комп'ютерних програм, центрів телефонного обслуговування і т.ін. Індійські бізнесмени можуть шукати українських партнерів, а також створювати спільні підприємства з українськими фірмами, оскільки в Україні сьогодні є багато високоосвічених молодих людей, які знають англійську мову і можуть працювати у таких напрямках.

6. Посольство Індії в Україні може проводити дослідження з метою виявлення можливостей експорту товарів та послуг з Індії до України із подальшим інформуванням індійських бізнесменів.

Таблиця 5. Департамент торгівлі

Банк даних експорту-імпорту

Експорт: Всі товари відносно країни Україна

Експорт Індії до України: основні категорії товарів

Вартість: мільйонів доларів США

HS Код	Категорії товарів	2002 – 2003	2003 – 2004	2004 – 2005	2005 – 2006	2006 – 2007
21	різні харчові продукти	4.59	5.66	8.77	13.17	14.09
29	органічні хімічні сполуки	2.29	3.15	4.04	4.90	7.65
30	фармацевтична продукція	29.67	42.05	70.80	92.85	107.72
39	Полімери, матеріали, пластмаси	5.60	4.57	13.51	14.68	3.73
61	одяг трикотажний	9.63	10.70	8.14	12.16	8.32
62	одяг текстильний	0.90	5.08	1.69	2.39	2.38
71	коштовне або напівкоштовне каміння, дорогоцінні метали та вироби з них	1.13	2.46	23.46	0.41	0.73
72	чорні метали	0.30	1.17	3.32	7.22	33.99
84	котли, машини, апарати і механічні пристрої	4.68	3.68	14.19	20.87	15.52
87	наземні транспортні засоби, крім залізничних	4.73	4.20	11.81	22.44	27.99

Література:

1. <http://www.dgciskol.nic.in/> (веб-сторінка Міністерства торгівлі, уряд Індії)
2. <http://www.ukrstat.gov.ua/> (веб-сторінка Департаменту статистики, Уряд України)
3. <http://www.worldbank.org/> (веб-сторінка Світового Банку)
4. <http://www.indianembassy.org.ua/english/index.htm> (офіційна веб-сторінка посольства Індії в Києві)
5. <http://www.mfa.gov.ua/india/ua/news/top.htm> (офіційна веб-сторінка посольства України в Індії)
6. Vaanija: орган Управління з торгової інформації і статистики уряду Індії, Міністерство промисловості і торгівлі
7. Дружба за три моря. Україна - Індія: 15 років. Товариство "Україна-Індія".